

۶۰ درصد خروجی دانشگاه‌های دولتی شاغل نیستند

زهرا رضانی خبرنگار گروه دانشگاه

داشتن مدرک دانشگاهی در برهه‌ای به معنی مجوز رسیدن به جامعه شاغلان محسوب می‌شد؛ به طوری که یکی از اصلی‌ترین دلایل تحصیل در دانشگاه‌ها به‌ویژه در مقاطع تحصیلات تکمیلی، رسیدن به خیالی آسوده برای تضمین آینده شغلی افراد بود. مولفه‌ای که هرچه جلوتر آمدیم، دستخوش تغییرات جدی شد و امروز به حدی رسیده که بخشی از جامعه تصویری کند حضور در دانشگاه‌ها نه تنها نمی‌تواند آینده شغلی مناسبی را در اختیارشان بگذارد بلکه بخشی از زمان و عمرشان را هم می‌گیرد!

اتفاقی که با نگاهی به آمار مربوط به اشتغال فارغ التحصیلان چندان هم بیره نیست، مقوله بیکاری در میان جمعیت فارغ التحصیل دانشگاهی طی سال‌های اخیر به حدی پررنگ شد که دانشگاه‌ها تلاش کردند تا با برگزاری دوره‌های مهارتی آمار مربوط به بیکاری را هر طریقی که هست، کاهش داده و در مقابل نرخ اشتغال را بالا ببرند اما براساس آمار منتشر شده از سوی مرکز آمار ایران روند بیکاری در میان این جمعیت در تابستان امسال به نسبت زمان مشابه سال قبل یک درصد بیشتر شده است. موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی نیز با انتشار گزارش‌های رصد اشتغال دانش‌آموختگان نسبت اشتغال در بین این قشر را از جنبه‌های مختلف گروه‌های آزمایشی، مقاطع تحصیلی و... مورد بررسی قرار داده

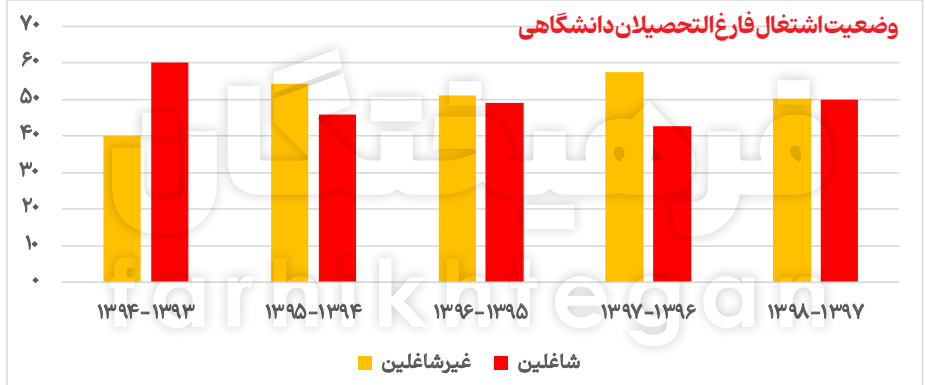
است. براساس آخرین گزارش این موسسه تعداد شاغلان و غیرشاغلان دانش‌آموختگان برابر شده است! البته پیش از بررسی بخش به بخش آمار مربوط به اشتغال فارغ التحصیلان دانشگاهی بد نیست نکاتی را مدنظر قرار دهیم. اولین مساله آن است که براساس آخرین آمار رسمی مرکز آمار ایران نرخ مشارکت اقتصادی در بین جامعه تحصیل کرده کشور ۵۴ درصد اعلام شده که نشان می‌دهد عملاً نزدیک به نیمی از آنها اصلاً تمایلی برای حضور در بازار کار ندارند. از سوی دیگر برآوردهای اقتصاددانان کشور براساس سابقه ثبت کسور بیمه در صندوق تأمین اجتماعی یا کسور صندوق بازنشستگی هم ۳۳ درصد از دانش‌آموختگان در سال ۱۳۹۵ به مشاغل غیررسمی (فاقد بیمه) وارد شده‌اند. جالب اینجاست

که براساس همین برآوردها، ۶ درصد دارندگان مدارک دیپلم و بالاتر در بخش‌های غیررسمی اقتصاد کشور مشغول به فعالیت هستند. البته باید این مساله را هم مدنظر قرار داد هرچه مقطع تحصیلی افراد بالاتر برود احتمال اشتغال در بخش‌های غیررسمی کاهش پیدا می‌کند به همین دلیل طبق آنچه در گزارش منتشر شده از سوی موسسه برای سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۷ آمده، حداقل ۵/۶ درصد از دارندگان مدرک بالاتر از دیپلم احتمالاً در این بخش مشغول به کار هستند. همچنین پیمایش صورت‌گرفته براساس اطلاعات ثبتی دانش‌آموختگان سال تحصیلی ۹۸-۹۷ بوده و آمارها نیز براساس داده‌های مربوط به سابقه کسور تأمین اجتماعی استخراج شده است.

اشتغال فارغ التحصیلان برای حضور در بازار کار ۷ درصد بیشتر شد

کار شوند که از نگاه سوابق بیمه‌ای، نتوان آنها را در زمره شاغلان به حساب آورد. روندی که البته در مقایسه با سال تحصیلی ۱۳۹۷-۱۳۹۶ تغییر جزئی هم داشته است، به طوری که دایره شاغلان در میان فارغ التحصیلان هفت درصد کمتر و در مقابل جمعیت بیکاران هم هفت درصد بیشتر بود. البته وضعیت کلی پنج سال تحصیلی گذشته نشان می‌دهد که در مجموع، نسبت اشتغال فارغ التحصیلان برای حضور در بازار کار تفاوت چندان پیدا نکرده است.

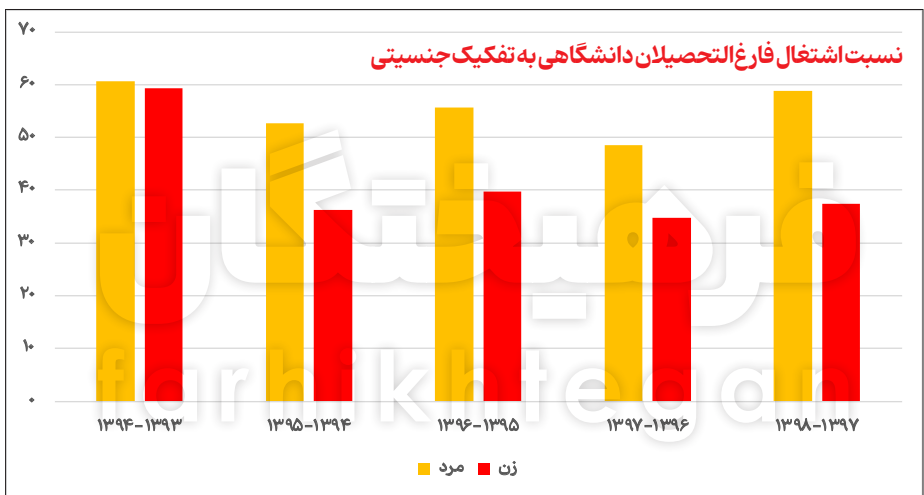
براساس آمارهای منتشر شده از سوی موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی میزان اشتغال در میان جامعه فارغ التحصیلان در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۷ به ۵۰ درصد و نسبت غیرشاغلان هم به ۵۰ درصد رسیده است، نرخ‌هایی که برای سال ۱۳۹۴-۱۳۹۳ به ترتیب ۶۰ و ۴۰ درصد اعلام شده بود. واقعیت آن است که عملاً بخشی از جامعه فارغ التحصیلان ما بنا به دلایل مختلف به بازار کار وارد نشده و ترجیح می‌دهند یا در مقطع تحصیلی بالاتر تحصیل کنند یا بعد از فراغت از تحصیل حداقل در مشاغل مشغول به

فارغ التحصیلان مرد؛ صف اول ورود به بازار کار

بررسی جنسیتی فارغ التحصیلان دانشگاهی در حوزه اشتغال نشان می‌دهد نرخ اشتغال در میان آنها برای سال تحصیلی ۹۸-۹۷ به ۵۸/۸۹ درصد و در مقابل زنان به ۳۷/۲۸ درصد رسیده است؛ در حالی که زنان در چهار سال قبل سهم بیشتری برای ورود به بازار کار داشتند، به طوری که نرخ اشتغال در آنها به ۵۹/۲۳ درصد می‌رسید.

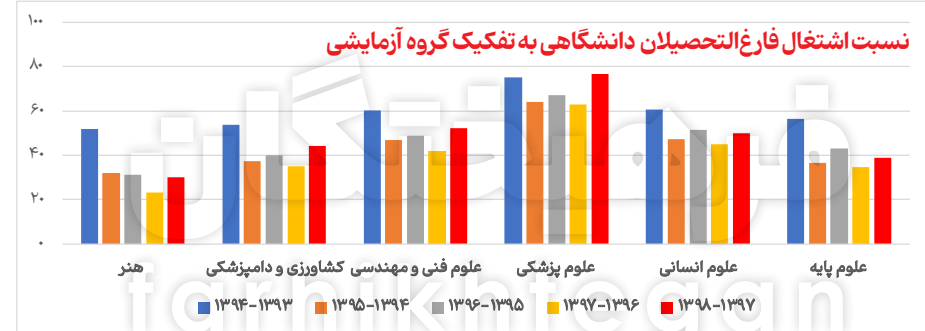
این روند اما از سال تحصیلی ۱۳۹۵-۱۳۹۴ به شکل عجیبی روند نزولی به خود گرفته که تا امروز هم ادامه داشته است و در مجموع کمتر از ۴۰ درصد آنها پس از فارغ التحصیلی وارد بازار کار شدند. البته نمی‌توان این مساله هم نادیده گرفت که به صورت کلی اشتغال برای مردان از اولویت بیشتری برخوردار است.

اشتغال علوم پایه و پزشکی ۱۴ درصد بیشتر شد

که نشان می‌دهد بخش غالب این دو گروه از همان ابتدا آن‌طور که انتظار می‌رود به دنبال رسیدن به بازار کار نیستند و هدف‌شان از گرفتن مدرک تحصیلی هر چه باشد طبیعتاً پیدا کردن شغل در درجه اول نخواهد بود. البته اگر بخواهیم این آمار را به نسبت سال گذشته بررسی کنیم باید عنوان کرد نسبت اشتغال و داشتن درآمد در میان همه گروه‌های آزمایشی رشد پیدا کرده است، به طوری که این میزان برای علوم پزشکی ۱۳/۸۶ درصد، برای فنی و مهندسی ۱۰/۶۲ درصد، کشاورزی و دامپزشکی با اندازه ۹ درصد، علوم پایه‌ای‌ها به میزان ۳/۹۸ و هنری‌ها هم تا میزان ۶/۹۷ درصد بیشتر شده است.

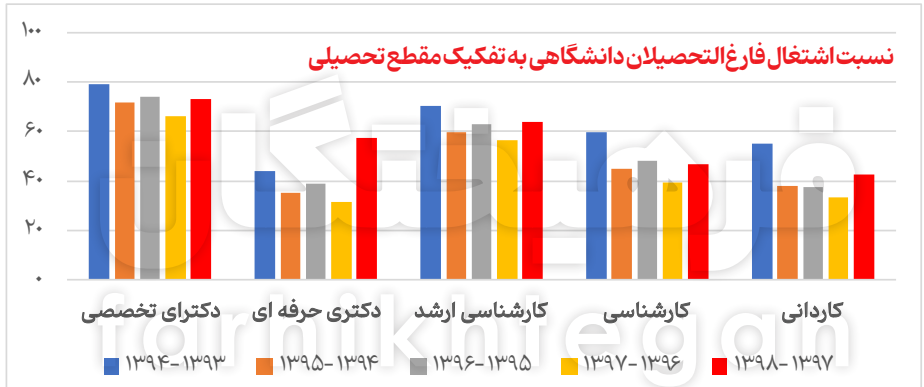
بررسی وضعیت نسبت اشتغال در زیرگروه‌های آزمایشی مختلف اما نشان می‌دهد فارغ التحصیلان رشته‌های مختلف علوم پزشکی با نسبت ۷۶/۶۱ درصدی نرخ بیشتری در رسیدن به بازار کار دارند. بعد از آن فنی و مهندسی‌ها با سهم ۵۲/۳۶ درصدی در سال تحصیلی ۹۸-۹۷ توانستند در جایگاه دوم این حوزه قرار بگیرند. علوم انسانی‌ها هم با نسبت ۵۰/۰۳ در رتبه بعدی و بعد از آن فارغ التحصیلان کشاورزی و دامپزشکی هستند که نرخ اشتغال در آنها به ۴۴/۲۸ درصد می‌رسد. جالب اینجاست که نرخ اشتغال به کار در میان علوم پایه‌ای‌ها به ۳۸/۷۵ و برای هنری‌ها به ۳/۲۲ درصد می‌رسد. موضوعی

تحصیلات بیشتر، اشتغال بالاتر

آنچه از آمارهای منتشر شده در این پنج سال تحصیلی برمی‌آید، فارغ التحصیلان دکتری تخصصی بیش از دیگر مقاطع تحصیلی، خواهان رسیدن به شغل بوده و هستند. به طوری که در سال تحصیلی ۹۸-۹۷، از مجموع فارغ التحصیلان این مقطع، ۷۲/۹۷ درصدشان توانستند در زمره شاغلان قرار بگیرند، رقمی که در یک سال قبل تر از آن به ۶۶/۱۸ درصد می‌رسد. بعد از آنها فارغ التحصیلان مقطع کارشناسی ارشد با نسبت اشتغال ۶۲/۰۳ درصد در ردیف دوم قرار دارند. جالب اینجاست که سهم اشتغال در میان دکتری حرفه‌ای به ۵۷/۵۷ درصد رسیده، هرچند نسبت به سال تحصیلی ۹۷-۹۶ با افزایش ۲۵/۳۸ درصدی همراه بوده اما این مقطع تحصیلی برای سال تحصیلی مدنظر آخرین گزارش منتشر شده از سوی موسسه در رتبه سوم قرار دارد. در این میان کمترین رغبت برای اشتغال هم به مقطع

کاردانی می‌رسد، به طوری که در مجموع فقط ۲۲/۴۶ درصدشان به مشاغل مختلف رسیدند؛ رقمی که برای سال تحصیلی ۹۷-۹۶ در حد ۳۳/۳۶ درصد اعلام شده بود. البته روند پنج ساله مربوط به این مقطع نشان می‌دهد نسبت اشتغال در بین آنها از ۵۵/۰۲ درصد به ۲۲/۴۶ درصد رسیده که نشان دهنده کاهش ۱/۲۹ درصدی میل به اشتغال در میان این مقطع تحصیلی است. طبیعتاً یکی از مهم‌ترین دلایل آن را هم باید میل به اشتغال به تحصیل در مقاطع تحصیلی بالاتر دانست؛ چرا که سال‌هاست داشتن مدرک تحصیلی بالاتر به عنوان یکی از شروط برای پذیرش نیروی کار ملاک ارگان‌ها و سازمان‌های مختلف قرار گرفته است. در این بین کارشناسی‌ها هم تنها ۴۶/۹۵ درصدشان خواهان رسیدن به بازار کار هستند، جمعیتی که نسبت به یک سال قبل تر تحصیلی مدنظر این گزارش، با رشد ۷/۳۶ درصدی همراه بودند.

۶۰ درصد فارغ التحصیلان دانشگاه‌های دولتی مشغول به کار نشدند

درصد، دستگاه‌های اجرایی ۴۵/۱۶ درصد، موسسات غیرانتفاعی ۴۶/۳۹ درصد و دانشگاه آزادی‌ها با سهم ۵۱/۷۷ درصد قرار دارند. در مقابل نیز بیشترین نسبت اشتغال به دانشگاه فرهنگیان با سهم ۹۷/۸۱ درصدی و بعد از آن به‌داشت با سهم ۷۶/۳۱ درصدی می‌رسد. البته قیاس این سال تحصیلی با سال ۹۷-۹۶ حاکی از این مساله است که نگاه فارغ التحصیلان همه زیرنظام‌ها تغییر کرده و به دنبال آن هستند تا سهم بیشتری را از بازار اشتغال به خود اختصاص دهند؛ تغییر نگاهی که بیشتر هم متوجه پیام‌نوری‌ها، وزارت علوم و فنی‌حرفه‌ای بوده است. البته از آن‌جا که بودجه‌ها محدود است، این تغییر نگاه در سال‌های آینده هم تداوم خواهد داشت یا خیر، اما آنچه امروز شاهدش آن هستیم، اینکه در مجموع ظرف سال‌های تحصیلی ۱۳۹۷-۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸-۱۳۹۷، عمل‌نگاه فارغ التحصیلان به عرصه بازار کار تغییر کرده و عمده آنها ترجیح دادند بعد از فارغ التحصیلی به دنبال بازار کار و داشتن فعالیت اقتصادی بگردند.

وضعیت زیرنظام‌های دانشگاهی هم نشان می‌دهد جز دانشگاه فرهنگیان که حساب آن را باید از دیگری زیرنظام‌های آموزشی متفاوت کرد؛ چراکه نه تنها دانشجوی ورودی به آن از همان ابتدا حقوق دریافت می‌کند، بلکه بعد از فارغ التحصیلی نیز به دلیل تعهد به خدمتی که دارد، نمی‌تواند وارد عرصه شغل و فعالیت‌های اقتصادی نشود؛ همچنین دانشگاه‌های وابسته به وزارت بهداشت نیز که طبیعتاً به دلیل ماهیت و وضعیت بازار کار آنها، روند افزایشی نسبت اشتغال در آنها را شاهد هستیم، دیگر زیرنظام‌ها روند کاهشی را در طول پنج سال تحصیلی گذشته تجربه کرده‌اند. موضوعی که حدس زدن آن با توجه به آمارهایی که تا اینجا اشاره کردیم، دور از انتظار هم نبود. براساس گزارش موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی، کمترین نسبت اشتغال در سال تحصیلی ۹۸-۹۷ به دانشگاه فنی و حرفه‌ای با سهم ۳۳/۷۳ درصد می‌رسد؛ بعد از آن نیز پیام‌نوری‌ها با نسبت ۴۰/۲۵ درصد، وزارت علوم ۴۰/۸۱

فارغ التحصیلان دانشگاه ۴ درصد بیکارتر از عموم!

براساس گزارشی که مرکز آمار ایران برای تابستان امسال در مقایسه با تابستان سال گذشته منتشر کرده، جمعیت فارغ التحصیلان بیکار آموزش عالی از کل بیکاران در تابستان امسال ۴۳/۹ درصد اعلام شده که نسبت به مدت مشابه با رشد ۱/۸ درصدی همراه بوده؛ چراکه در فصل تابستان ۱۴۲، سهم بیکاری در میان آنها ۴۲/۹ درصد اعلام شده بود. در این میان سهم جمعیت بیکار در میان مردان از ۳۱ درصد به ۳۰/۵ درصد و در زنان نیز از ۶۹/۹ به ۶۶/۳ درصد رسیده است که نشان می‌دهد زنان فارغ التحصیل در تابستان امسال به نسبت مدت مشابه ۳/۶ درصد بیکاری‌شان کاهش پیدا کرده است. براساس همین آمار باید عنوان کرد این قشر از جامعه در مقایسه با کل شاغلان با افزایش ۰/۴

درصدی همراه بوده است؛ چراکه سهم این جمعیت در تابستان امسال ۲۶/۸ درصد اعلام شده در حالی که این میزان در سال گذشته به ۲۶/۸ درصد رسیده بود؛ در این میان زنان با افزایش ۱/۴ درصدی و مردان نیز با افزایش ۰/۱ درصدی در این زمینه مواجه بوده‌اند. به صورت کلی بررسی نرخ بیکاری این جامعه هدف نشان می‌دهد ۱۱/۶ درصد از جمعیت فعال فارغ التحصیلان آموزش عالی در تابستان امسال بیکار بوده‌اند، نرخ که در میان زنان نسبت به مردان و در نقاط روستایی نسبت به نقاط شهری بیشتر بوده است. با در نظر گرفتن نرخ بیکاری ۷/۵ درصدی کل کشور باید عنوان کرد وضعیت بیکاری در میان فارغ التحصیلان دانشگاهی ۴/۱ درصد بیشتر از نرخ بیکاری عمومی جامعه بیشتر است.

